

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Sted:
Trondheim

Dato:
01.06.2026

Vår ref:
Deres ref:

25/00944-8

TrønderEnergi Kraft AS - Klage på krav om minstevannføring ved bekkeinntak i Hollaelva i vilkårsrevisjon for Sjøavassdraget, Heim kommune

TrønderEnergi Kraft AS ("TEK") viser til NVEs vedtak i vilkårsrevisjonen for Sjøavassdraget av 23. april 2026, samt korrigert manøvreringsreglement av 27. april 2026. Vedtaket innebærer blant annet at det skal sikres en vannføring på 211 l/s i Hollaelva, målt ved Stølsfossan, hele året. Dersom tilsiget er lavere enn kravet, skal hele tilsiget slippes forbi. NVE har også forutsatt etablering av slipp- og måleløsninger, med tilhørende investerings-, drifts- og dokumentasjonskostnader.

TEK påklager med dette kravet om minstevannføring i Hollaelva/Hollavassdraget, herunder kravet om at vannføringen skal sikres og dokumenteres ved måling flere kilometer nedstrøms slippunktet. Klagen gjelder både selve vannslippkravet, målepunktet, de tekniske installasjonene kravet nødvendiggjør, og det beregningsgrunnlaget NVE har lagt til grunn for krafttap og kost-nytte-vurdering.

TEK ber om at NVE omgjør vedtaket. Dersom NVE ikke tar klagen til følge, bes klagen oversendt Energidepartementet for endelig avgjørelse. Vedtaket kan etter NVEs eget vedtaksbrev påklages til Energidepartementet.

Påstand

TEK ber prinsipielt om at kravet om minstevannføring i Hollaelva, slik det er inntatt i manøvreringsreglementet post 2 tredje ledd, oppheves.

Subsidiært ber TEK om at kravet sendes tilbake til ny vurdering, med krav om supplerende hydrologisk, teknisk og biologisk vurdering før eventuelt nytt vilkår fastsettes.

Atter subsidiært ber TEK om at vilkåret endres slik at:

- Krav til måling fjernes
- TEKs plikt begrenses til faktisk tilgjengelig tilsig ved slippunktet,
- TEK ikke pålegges å garantere vannføring som er avhengig av resttilsig, isforhold, infiltrasjon, forsinkelser eller andre forhold utenfor TEKs kontroll,
- Det ikke etableres krav som i praksis forutsetter over-slipping, automatisering eller fjernstyring uten at dette er særskilt utredet og kostnadsberegnet
- Alternative, målrettede habitat- og biotopiltak vurderes som hovedtiltak før varige produksjonsreducerende vilkår fastsettes.

TEK ber også om oppsettende virkning for den delen av vedtaket som gjelder vannslipp, måling og tekniske installasjoner, inntil klagen er endelig avgjort.

TrønderEnergi Kraft AS

Telefon: 73 60 30 00

Postadresse:
Kløbuveien 118
7031 Trondheim

Besøksadresse:
Kløbuveien 118
7031 Trondheim

www.tronderenergi.no
tek.firmapost@tronderenergi.no
Org.nr: NO 878 631 072 MVA

Hovedgrunnlag for klagen

TEK mener vedtaket bygger på et utilstrekkelig og til dels feil faktisk grunnlag. Det er særlig fire forhold som gjør at minstevannføringskravet ikke bør opprettholdes.

For det første er det ikke tilstrekkelig dokumentert at lav vannføring/vannstand er den avgjørende flaskehalsen for lakseyngel i Hollaelva. NVE legger vekt på vurderinger om at svært lave vannføringer "sannsynligvis" skaper en flaskehals. Men beslutningsgrunnlaget viser også at Hollaelva har gode gyte- og oppvekstforhold, at habitatsammensetningen ikke vurderes som en flaskehals, og at lave tettheter av årsyngel også kan ha andre forklaringer, herunder svake gytebestander.

For det andre er ikke vannforvaltningsplanens mål for Hollaelva et selvstendig grunnlag for å pålegge krafttap. NVE skriver at vannforekomster som ikke står i vedleggene til godkjenningensbrevet for vannforvaltningsplanen, har dagens tilstand som miljømål for påvirkning fra vannkraft. I tabellen over vannforekomster på vedlegg 2 er ikke Hollaelva listet. NVE legger likevel til grunn at minstevannføring kan bidra til at Hollaelva får godt økologisk potensial, og ber Statsforvalteren gjøre en ny vurdering av miljømålet. Dette innebærer at NVE i realiteten pålegger TEK et produksjonsreduserende tiltak basert på en mulig fremtidig endring av miljømålet, ikke på den gjeldende vannforvaltningsplanen.

For det tredje kan effekten av vannslippet ikke oppnås i de periodene hvor tiltaket etter NVEs begrunnelse skal ha størst betydning. Når tilsiget er lavere enn 211 l/s, er det ikke vann i Hollaelva som kan sikre den pålagte vannføringen ved Stølsfossan. Det korrigerte reglementet erkjenner også dette ved å fastsette at "hele tilsiget" skal slippes forbi dersom tilsiget er lavere enn kravet. Vilkåret sikrer dermed ikke minstevannføring i kritiske perioder, men pålegger kun slipp av tilgjengelig tilsig.

For det fjerde bygger NVEs beregning av krafttap på en forutsetning om at vannføringen skal kunne måles flere kilometer nedstrøms slippunktet, og at resttilsiget mellom slippunktet og Stølsfossan fullstendig kan utnyttes i oppfyllelsen av kravet. Dette er ikke et forhold TEK faktisk kan kontrollere eller garantere oppfyllelse av. NVE har selv erkjent at stor avstand mellom slipp- og målepunkt gir utfordringer, blant annet som følge av ising og lokalklimatiske forhold.

Videre i dokumentet gir vi en mer grundig begrunnelse for punktene 1-4.

1 Manglende dokumentasjon på at lav vannføring er årsak til utvikling i lakseyngel

NVE bygger på at dagens vannføringsregime i Hollaelva "sannsynligvis" skaper en flaskehals for fisk ved at svært lave vannføringer gir risiko for tørrlegging av gytegroper og bunnfrost. TEK mener dette ikke er tilstrekkelig som grunnlag for et varig, produksjonsreduserende vilkår.

Det er etter TEKs vurdering ikke godt nok dokumentert at lav vannføring er den styrende årsaken til utviklingen i lakseyngel i Hollaelva. TEK viser til at tilsvarende utvikling kan observeres i sammenlignbare vassdrag uten hydrologisk kobling til Sjøreguleringen. Dette tilsier at utviklingen kan skyldes regionale eller miljø forhold som ikke avhjelpest ved et vannslipp i Hollaelva. Dette bør undersøkes nærmere før det etableres et varig minstevannføringskrav.

Beslutningsgrunnlaget inneholder også opplysninger som trekker i en annen retning enn NVEs konklusjon. NVE viser blant annet til at Hollaelva har fine vekslinger mellom strykpartier og kulper, produktivt bunndyrsamfunn, god tilgang på kantvegetasjon og at NINA vurderer at habitatsammensetningen og fordelingen ikke er flaskehalser for fiskeproduksjon. NINA har også funnet at endring av vannføring ved lave vannføringer trolig gir forholdsvis små endringer i vanddekt areal. Det er derfor ikke tilstrekkelig sammenheng mellom det pålagte vannslippet og den forventede miljøeffekten.

TEK har tidligere pekt på at andre tiltak kan være mer presise og mindre inngripende, blant annet tiltak ved utløpet av Hollaelva dersom dette utgjør en reell flaskehals for oppgang, samt utgraving eller

forbedring av djuphøler. Slike tiltak vil kunne rettes direkte mot konkrete fysiske flaskehalsar, uten varig krafttap.

2 Vannforvaltningsplanen gir ikke grunnlag for kravet

TEK mener NVE har tillagt vannforvaltningsplanen feil vekt. Etter NVEs egen beskrivelse er det kun vannforekomster som står i vedlegg 2 og 3 til godkjenningbrevet for den regionale vannforvaltningsplanen som har miljømål høyere enn dagens tilstand, og som forutsetter nye tiltak i vannkraftsektoren. For øvrige vannforekomster er miljømålet dagens tilstand når det gjelder påvirkning fra vannkraftproduksjon, og dermed er det ikke grunnlag for nye tiltak.

Hollaelva er ikke blant vannforekomstene som NVE lister opp i tabell 3 som omfattet av vedlegg 2. NVE opplyser at Hollaelva nedstrøms bekkeinntaket har moderat økologisk potensial og mindre strengt miljømål, fordi forvaltningen tidligere anså vannslipp som uforholdsmessig kostnadskreven. Når NVE nå ber Statsforvalteren vurdere miljømålet på nytt viser det at det pålagte kravet om tiltak ikke bygger på et gjeldende krav i vannforvaltningsplanen, men på en mulig fremtidig målendring.

Dette er en vesentlig svakhet ved vedtaket. Det kan ikke være riktig å pålegge TEK varige investeringer, måleregime, driftsforpliktelser og produksjonstap basert på et mulig fremtidig miljømål.

3 Kravet kan ikke oppfylles slik det er begrunnet

Formålet med vilkåret er etter NVEs begrunnelse å unngå kritisk lave vannstander. Vilkaåret kan imidlertid ikke sikre dette i de periodene hvor tilsiget er lavere enn 211 l/s. Da skal TEK etter reglementet slippe hele tilsiget forbi, men vannføringen ved Stølsfossan vil likevel kunne være lavere enn 211 l/s.

Dette viser at vilkåret i praksis ikke sikrer minstevannføring i kritiske perioder, men i stedet fungerer som et krav om å avstå fra overføring i perioder med lavt tilsig. Den økologiske effekten som NVE legger til grunn, kan dermed ikke oppnås når det faktisk er lite tilsig ved bekkeinntaket i Holla.

NVE har selv korrigert det opprinnelige reglementet fordi det ikke er mulig å slippe vann fra Vasslivetnet til bekkeinntaket i Hollaelva, da Vasslivetnet ligger lavere enn bekkeinntaket i Hollaelva. Dette understøtter TEKs syn om at vilkåret ikke er tilstrekkelig tilpasset de faktiske hydrologiske og tekniske forholdene i vassdraget.

4 Målepunktet gjør krafttap og kostnader vesentlig undervurdert

NVE legger til grunn et krafttap på 0,7 GWh/år og negativ nettonåverdi på 6,2 millioner kroner for et helårlig krav på 211 l/s målt ved Stølsfossan. Dette bygger på at resttilsiget mellom bekkeinntaket og Stølsfossan skal bidra vesentlig til vannføringen, slik at TEK bare unntaksvis må slippe vann fra bekkeinntaket.

Dette er etter TEKs syn ikke et forsvarlig beregningsgrunnlag for et bindende konsesjonsvilkår. TEK har ingen mulighet til å kontrollere resttilsiget mellom slippunkt og målepunkt. Tilsiget varierer over tid, påvirkes av nedbør, snøsmelting, frost, ising, infiltrasjon og lokalklimatiske forhold.

Bekkeinntaket i Hollaelva ligger avsidesliggende til, har ingen veiforbindelse, strømforsyning eller kommunikasjon. Avstanden fra nærmeste vei er så lang at når NVE var på befaring i forbindelse med vilkårsrevisjonen ikke hadde tid til å befare bekkeinntaket. Det er derfor meget krevende å lage og operere en regulerbar og kontrollert styring av minstevannsføringslipp. Derfor må TEK, for være sikker på at kravet er oppfylt ved Stølsfossan, i praksis lage en løsning som slipper mye mer vann enn NVEs beregning legger til grunn.

NVE har selv beregnet at dersom 211 l/s slippes fra bekkeinntaket uten å ta hensyn til resttilsiget mellom bekkeinntaket og Stølsfossan, øker krafttapet til 3,6 GWh/år og negativ nettonåverdi til 30,2 millioner kroner. Dette er om lag fem ganger høyere krafttap og nåverditap enn det NVE har lagt til grunn i konklusjonen. TEK har også beregnet at slipp av hele tilsiget fra inntaket i Tverrelva vil gi et krafttap på ca. 15,6 GWh/år, noe NVE selv omtaler som svært tyngende.

Når beregnet krafttap varierer fra 0,7 GWh/år via 3,6 GWh/år til 15,6 GWh/år, avhengig av hvordan vilkåret faktisk må etterleves, foreligger det en meget stor usikkerhet som skulle vært avklart før vedtak. Dette er særlig viktig fordi vilkåret også krever tekniske slipp- og måleinstallasjoner, drift, vedlikehold og dokumentasjon. NVE legger selv til grunn investeringskostnader for slippanordning på 2 millioner kroner med usikkerhet ± 1 million, i tillegg til løpende drifts- og vedlikeholdskostnader.

Mer målrettede og forholdsmessige tiltak

TEK mener at eventuelle miljøforbedringer i Hollaelva bør gjennomføres gjennom målrettede og etterprøvbare habitat- og biotoptiltak, ikke gjennom et varig og usikkert minstevannføringskrav.

Aktuelle tiltak kan være:

- Nærmere vurdering og eventuell utbedring av flaskehalsen ved utløpet av Hollaelva.
- Tiltak for å samle vannstrengen ved lave vannføringer der dette har betydning for fiskeoppgang, utgraving eller restaurering av djuphøler.
- Habitatforbedringer på konkrete gyte- og oppvekstområder, og målrettet overvåking før og etter tiltak.

TEK har tidligere uttrykt positiv holdning til å utrede slike tiltak. Etter TEKs syn er dette mer treffsikre, mindre inngripende og mer forholdsmessige tiltak enn et generelt minstevannføringskrav på 211 l/s målt mange kilometer nedstrøms slippunktet.

Oppsummering

TEK mener kravet om minstevannføring er en uforholdsmessig byrde og en manglende forholdsmessighet sett opp mot den dokumenterte miljønytt. Vilkåret påfører TEK varige driftsmessige begrensninger, investering i og drift av tekniske installasjoner, kostnader til målinger og dokumentasjon, samt risiko for sanksjoner dersom måledata ved Stølsfossan ikke viser tilstrekkelig vannføring.

Det er ikke tilstrekkelig faglig grunnlag for å konkludere med at miljøgevinsten overstiger ulempene for kraftproduksjon, forsyningssikkerhet, teknisk gjennomførbarhet og kostnader. Da er det stor risiko for at vilkåret blir et kostbart og inngripende driftsvilkår uten dokumentert proporsjonal miljøeffekt.

Søa kraftverk har en viktig funksjon i kraftsystemet. NVE legger selv til grunn at reguleringen ligger i prisområdet NO₃, at området har kraftunderskudd, og at fleksibilitet og regulerbarhet er særlig viktig i en situasjon med økende innslag av uregulerbar kraft. NVE legger også til grunn at Søa kraftverk er viktig regionalt og lokalt, blant annet på grunn av evnen til å levere balanse- og systemtjenester.

Dette tilsier at produksjonstap, redusert fleksibilitet og vintermessige driftsbegrensninger må vurderes strengt. Selv om NVE omtaler det teoretisk beregnede krafttapet som begrenset, er det reelle tapet og den reelle driftsbelastningen med stor sannsynlighet mye større. Denne usikkerheten må komme konsesjonæren og kraftsystemhensynet til gode, når miljønytt ikke er tilstrekkelig dokumentert.

TEK mener kravet om minstevannføring i Hollaelva må oppheves eller i det minste vurderes på nytt. Vedtaket bygger på en usikker årsaksvurdering, feil eller mangelfull bruk av vannforvaltningsplanen, undervurderte kostnader og krafttap, og en teknisk krevende måleforpliktelse som ikke gir TEK reell mulighet til kontroll over oppfyllelsen.

TEK ber derfor om at klagen tas til følge.

Med vennlig hilsen
TrønderEnergi Kraft AS

Anders Thon Bråten
Fagleder miljø og konsesjon

Kopimottakere:
NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat